

4.1 Hvad er kvantitativ metode?

Kvantitativ metode:

Fremgangsmåde der resulterer i tal, som der kan regnes på.

Grundlæggende skelnes der i samfundsvidenskaberne mellem kvantitativ og kvalitativ metode (se også kapitel 1). Når der anvendes **kvantitativ metode**, undersøges en samfundsfaglig problemstilling ved hjælp af tal. Det kan være udviklingen i kriminaliteten eller antal flygtninge, der kommer til Danmark, eller sammenhængen mellem uddannelse og partivalg. Det kan også være *holdningstilkendegivelser*. For eksempel om hvordan man opfatter indvandring hos danskerne: Hvor stor en andel af danskerne opfatter indvandringen som værende for stor? Hvor stor en andel mener, at indvandringen truer sammenhængskraften i samfundet? Den helt store forskel mellem kvalitativ og kvantitativ metode er, at hvor den kvantitative metode giver dig mulighed for at spørge en større gruppe og dermed hvad de mener om eksempelvis indvandring til Danmark, så giver kvalitativ metode dig mulighed for at få indsigt i, hvorfor de har en given opfattelse. I nogle tilfælde vil man se begge metoder i anvendelse til at undersøge en problemstilling (et eksempel er

Center for Ungdomsforskning: Når det er svært at være ung.

I 2010 gennemførte Center for Ungdomsforskning en kvalitativ og en kvantitativ undersøgelse af unges trivsel og mistrivsel i Danmark. Den kvalitative undersøgelse præsenteres således:

„Når det er svært at være ung i DK – unges beretninger om mistrivsel og ungdomsliv præsenterer resultaterne af et kvalitativt studie af mistrivsel og ungdomsliv blandt 15-24-årige unge i Danmark. Studiet bygger på dybdegående interviews med 33 unge fra forskellige dele af landet, der fortæller om deres erfaringer med diverse mistrivselser, som ensomhed, selvskadende adfærd og mobning, og om deres besvær med at håndtere de krav, udfordringer og muligheder, der i øvrigt præger det moderne ungdomsliv.“ Og det kvantitative studie præsenteres således: „Studiet, der byggede på en stor spørgeskemaundersøgelse blandt 15-24-årige unge, havde som formål at afdække mønstre og sammenhænge mellem en række forskellige mistrivselser blandt unge i Danmark.“

Samspillet mellem de to undersøgelser:

„I rapporten vil sammenfaldene og spændingerne mellem det kvantitative og det kvalitative studie løbende blive tematiseret. De to studier kan betragtes som forskellige kighuller ind til de unges trivselssituation, der både understøtter og udfordrer hinanden. Ingen af studierne fortæller i sig selv hele sandheden, men tilsammen bibringer de et billede, der viser nogle generelle mønstre og sammenhænge i denne situation, uden at tabe blikket for de individuelle og subjektive præg, der også gør sig gældende, når den enkelte unge har problemer og oplever mistrivsel.“

vist i boksen ovenfor). Det skal understreges, at begge metoder er empiriske: De har begge til formål at indsamle data (empiri) om virkeligheden.

Undersøgelser, der resulterer i kvantitative data, kan designes på forskellige måder:

- Eksperimenter (se kapitel 6)
- Observationer (feltarbejde) (se kapitel 6)
- Spørgeskemaer (kapitel 4)

Fokus i dette kapitel vil være på spørgeskemabaserede undersøgelser, fordi dette design nok er det mest oplagte at anvende i forbindelse med undersøgelser, der gennemføres i gymnasiet.

4.2 Hvordan forberedes en kvantitativ undersøgelse?

Alle undersøgelser kan inddeles i tre faser: FØR – UNDER – EFTER.

Inden du går i gang med en undersøgelse, må du gøre dig klart, hvad du vil undersøge. Du skal have en problemformulering. Desuden skal det afklares, hvad der er undersøgelsens analyseenhed, og endelig skal det afgøres, hvilke variable der skal undersøges.

Analyseenhed, afhængig og uafhængig variabel

En problemformulering kunne være: Hvilken betydning har forældrenes uddannelsesniveau for gymnasieelevers holdning til indvandring til Danmark?

Analyseenheden vil i dette tilfælde være gymnasieelever. De to centrale variable er forældrenes uddannelse og gymnasieelevers holdning til indvandring til Danmark. Her skal der skelnes mellem afhængige og uafhængige variable. **Uafhængige variable** er variable, som kan forklare variationer i den **afhængige variabel**. For eksempel må det antages, at uddannelse kan forklare forskelle i holdning til øget indvandring. Altså:

Forældrenes uddannelse (uafhængig variabel) →
Barnets holdning til indvandring (afhængig variabel)

Med begreberne uafhængig og afhængig variabel etableres der en sammenhæng mellem variable: Variationer i den uafhængige variabel antages at kunne forklare variationer i den afhængige variabel. I tabel 4.1 er vist et eksempel på sammenhæng mellem uddannelse og holdning til allerede gennemførte stramminger i indvandringspolitikken.

Analyseenhed: Den kategori som er interessant at undersøge. En analyseenhed kan være vælgerne i Danmark eller Gymnasieelever. Benævnes også univers.

Uafhængig variabel: Den variabel, hvis størrelse eller udfald er bestemmende for størrelsen eller udfaldet af andre variable.

Afhængig variabel: Den variabel hvis størrelse eller udfald er bestemt af en eller andre variable.

Tabel 4.1. Sammenhæng mellem uddannelsesniveau og holdning til stramninger i indvandringspolitikken. Procent

	Stramningerne har været passende	Stramningerne er gået for vidt	Stramningerne har ikke været vidtgående nok	Ved ikke	Total
Grund-/folkeskole	25,38	17,82	45,62	11,18	100
Erhvervsfaglig uddannelse	27,93	15,86	50,56	5,64	100
STX, HF	24,87	41,96	21,86	11,31	100
HHX, HTX	35,07	13,74	39,34	11,85	100
KVU (under 3 år)	24,89	21,37	48,68	5,07	100
MVU (3-4 år)	27,39	31,17	35,05	6,40	100
LVU (5 år eller mere)	27,21	42,05	26,86	3,89	100
Forskeruddannelse (for eksempel ph.d)	34,62	30,77	34,62	0,00	100
Alle	27,24	24,70	41,14	6,92	100

Kilde: www.surveybank.aau.dk (Valgundersøgelse 2015).

Note: 5199 danskere er blevet spurgt: „Danske regeringer har i de sidste 10-15 år gennemført en række stramninger af flygtninge-/indvandrerpolitikken. Mener du, at disse stramninger har været passende, er de gået for vidt, eller har de ikke været vidtgående nok?“

Det antages, at der er en sammenhæng mellem uddannelse (uafhængig variabel) og holdning til allerede gennemførte stramninger (afhængig variabel). I tabel 4.1. er den uafhængige variabel – uddannelsesniveau –

Mere om uafhængig variabel, afhængig variabel og kausalrelation

Som nævnt i kapitel 1 er begreberne afhængig og uafhængig variabel helt centrale. Det er imidlertid ikke altid helt klart, hvornår en variabel er afhængig, og hvornår den er uafhængig. I eksemplet i tabel 4.1 er det dog klart, at uddannelse kan være bestemmende for holdning til stramninger, da det modsatte ikke giver mening.

Hvis man alternativt ser på sammenhængen mellem partivalg og holdning til stramninger, kan holdning til stramninger være bestemmende for partivalg, men det giver også mening at påstå, at partivalg er bestemmende for holdning til stramninger.

Fordi der er et mønster eller en samvariation mellem to variable, behøver der, som nævnt i kapitel 1, ikke at være tale om en kausalitet – altså årsagssammenhæng. Andre faktorer end uddannelsesniveau kan have betydning for holdning til stramninger. Det antages normalt, at x siges at være årsag til y, hvis:

- x optræder før i tid end y
- hvis x optræder, så optræder y også
- hvis ikke x, så ikke y

placeret i tabellens forspalte, og den afhængige variabel – holdning – er placeret i tabelhovedet. Vi kan se, at der er et mønster – jo lavere uddannelsesniveau, jo større andel mener ikke, at stramningerne har været vidtgående nok – er der ikke nødvendigvis en årsagssammenhæng eller kausalrelation (se boks forrige side).

Også andre variable end uddannelse kan tænkes at påvirke holdningen til indvandring. Det kan for eksempel være køn, alder, forældrenes uddannelse, bymæssighed. Disse andre baggrundsvARIABLE kan forstærke eller svække sammenhængen mellem uddannelse og holdning til indvandring.

Operationalisering

Vejen fra selve problemformuleringen til de konkrete spørgsmål kræver overvejelser om, hvordan teoretiske begreber operationaliseres, det vil sige hvordan de gøres målbare. Arbejder man for eksempel med alkoholforbrug, kan en **operationalisering** af alkoholforbrug være 'Antal genstande pr. dag'. I problemformuleringen: Hvilken betydning har forældrenes uddannelsesniveau for danskernes holdning til indvandring til Danmark? er der to variable: forældrenes uddannelsesniveau og holdning til indvandring til Danmark. Forældrenes uddannelsesniveau kan måles med den længste afsluttede uddannelse, og holdning til indvandring kan måles ved, at man giver de adspurgte – informanterne – en række udsagn, de skal tage stilling til. Men hov: Indvandring dækker jo over flere forskellige typer: flygtninge, asylansøgere, arbejdere fra EU-lande, forskere fra USA og meget andet. Så det vil ikke være dækkende kun at spørge til holdningen til flygtninge eller asylansøgere. Så er *validiteten* (se kapitel 1) ikke i orden. Og forældrenes uddannelsesniveau: Er det den forælder med den længste uddannelse, der skal indgå?

Operationalisering:
Hvordan et begreb eller en teoretisk størrelse gøres målelig.

Hvordan måles ...?

SFI's undersøgelse af social ulighed har man en hypotese om, at en række risikofaktorer påvirker livsforløbet på en negativ måde. En risikofaktor kan være 'opvækst i brudt familie' eller 'alvorlig sygdom i familien' eller 'indkomstfattigdom'. Næste fase bliver at gøre risikofaktorerne målelige. Eksempelvis har SFI valgt at operationalisere 'indkomstfattigdom' som den indkomst, der er 50 % af medianindkomsten. Opvækst i brudte familier operationaliseres som skilsmisse, dødsfald, adoption og lignende.

Opgave: Operationalisering

Prøv selv at operationalisere følgende begreber, det vil sige formulere spørgsmål, der kan gøre begreberne målelige:

- medieforbrug
- indkomst
- ensomhed
- fattigdom
- selvtillid

Når teoretiske begreber skal operationaliseres, er det vigtigt, at målestokken måler det, man ønsker at måle. For det første indeholder teoretiske begreber ofte flere dimensioner. For eksempel kan der til det teoretiske begreb social ulighed være knyttet følgende dimensioner: indkomst, politisk deltagelse, uddannelse, boligforhold. Hvordan sikres det i en undersøgelse, at man får indfanget alle dimensioner? For det andet gælder det hyppigt, at en variabel ikke kan måles direkte. For eksempel må man, hvis man er interesseret i befolkningens politiske interesse, finde indikatorer for variabelen politisk interesse. Det kan eksempelvis være „hyppigheden, hvormed folk deltager i politiske møder“. De forskellige dimensioner og den indirekte måling kan give problemer med **validiteten** eller gyldigheden. Måler du det, som du ønsker at måle? Hvis man vil undersøge kriminaliteten i en klasse og man spørger: Har du begået butikstyveri inden for den sidste uge? – så indfanger man kun en del af den kriminelle adfærd. Her er variabelen (butikstyveri) ikke dækkende for det teoretiske begreb (kriminalitet). Modsat kan det også være tilfældet, at variabelen er for omfattende. Hvis man er interesseret i trivsel på gymnasiet, og man spørger: Hvor glad er du for at bo i X-købing? vil variabelen dække langt flere forhold, end man er interesseret i – nemlig om trivslen er god eller dårlig på gymnasiet.

Mens validitet går på gyldigheden, er **reliabilitet** knyttet til pålideligheden. Vil gentagne undersøgelser af den samme problemformulering

Validitet: Handler om, hvorvidt man måler det, man ønsker at måle. Det vil sige, om der er overensstemmelse mellem den teoretiske definition og den definition, man har lavet i operationaliseringen.

Reliabilitet: I hvilket omfang en undersøgelse er pålidelig. Vil en gentagelse af undersøgelsen under de samme betingelser give det samme resultat.

Opgave: Operationalisering af teori

Den franske sociolog Pierre Bourdieu opererer med tre grundlæggende former for kapital: Økonomisk kapital, kulturel kapital og social kapital.

- Søg på nettet oplysninger om de tre kapitalformer.
- Hvordan kan de hver især måles?
- Find på nettet publikationen Jæger m.fl.: Ulighed og livsforløb, SFI 2003 (<http://www.sfi.dk/publikationer/ulighed-og-livsloeb-9133/>). Hvordan har de i undersøgelsen af social arv valgt at operationalisere de tre kapitalbegreber? Se side 102 i publikationen.

give de samme resultater? Reliabiliteten kan sikres ved, at man i den samme undersøgelse har flere holdningsspørgsmål, der med forskellige formuleringer spørger om det samme. Eksempelvis kan man spørge:

- a) Hvad er din holdning til indvandring? (målt på en skala fra Meget positiv til Meget negativ)
og
- b) Indvandringen til Danmark er alt for stor (målt på en skala fra Meget enig til Meget uenig)

Der skulle gerne være en stor grad af overensstemmelse mellem holdningstilkendegivelserne på de to spørgsmål. Hvis respondenterne er imod indvandring, vil vedkommende nok også være enig i, at indvandringen er alt for stor.

Tilbageskuende spørgsmål, hvor der stilles krav til respondentens hukommelse, kan også give upålidelige svar. Spørgsmålet „Hvor mange genstande har du drukket inden for den seneste uge?“ kan give upålidelige svar, fordi folk ganske enkelt ikke kan huske det, og en efterfølgende kontrol – hvis den var mulig – vil måske give helt anderledes svar.

Udformningen af selve spørgeskemaet vil imidlertid være helt afgørende for gyldigheden og pålideligheden af resultaterne af en undersøgelse.

Social arv

Det kan være en god øvelse på et gymnasium at gennemføre en lokal undersøgelse af sammenhængen mellem forældrenes uddannelsesniveau og børnenes. Dels ligger der et stort materiale på landsplan, man kan sammenligne med, dels kan der opstilles hypoteser til at forklare ligheder og forskelle i resultaterne mellem det landsdækkende og det lokale materiale.

I forlængelse af ovenstående overvejelser kan vores problemformulering strammes op fra:

Hvilken betydning har forældrenes uddannelsesniveau for gymnasieelevers holdning til indvandring til Danmark?

Til:

Hvilken betydning har forældrenes uddannelsesniveau for gymnasieelevers holdning til indvandring fra ikke-vestlige lande til Danmark?

Spørgsmål i spørgeskemaet

Ved udformningen af et spørgeskema er det naturligvis spørgsmålene, der er de centrale. Der kan skelnes mellem forskellige typer spørgsmål. Helt generelt skelnes der mellem åbne og **lukkede spørgsmål**. Spørgsmål vedrørende **baggrundsvARIABLE** vil ofte være lukkede. Det vil sige, at svarmulighederne vil være faste. For eksempel kan der spørges til alder, køn, bopæl, erhverv, uddannelse og indkomst. Hvilke uafhængige variable der i sidste ende skal indgå, vil afhænge af de konkrete hypoteser. En hypotese kunne være, at man bliver mere negativ over for indvandring fra ikke-vestlige lande, jo ældre man bliver.

I forbindelse med egne undersøgelser vil der være en tilbøjelighed til, at man ønsker oplysninger om mange baggrundsvARIABLE. Her skal man nok besinde sig. Dels vil antallet af spørgsmål hurtigt svulme op til irritation for respondenterne og give anledning til ekstra arbejde med kodningen, dels er det ikke sikkert, man orker at krydstabulere de afhængige variable med alle de uafhængige variable. Jo mere præcist ens hypoteser er udformet, jo mere sikkert kan man udpege de relevante baggrundsvARIABLE og dermed minimere antallet af spørgsmål.

Også spørgsmål om holdninger til et givet problem vil være lukkede. Eksempelvis:

Du bedes tage stilling til følgende udsagn: „Der kommer for mange flygtninge til Danmark“.

Helt enig Noget enig Hverken enig eller uenig Noget uenig Meget uenig

Brug af lukkede spørgsmål gøre kodningen nemmere (se nedenfor), men kan også afskære fra bestemte svar. **Åbne spørgsmål** anvendes typisk, hvor svarkategorierne ikke er kendt på forhånd. Eksempelvis:

„Nedenfor er listet en række problemer, der har været på den politiske dagsorden i 2016. Hvilket problem synes du var det vigtigste?“

Arbejdsløshed Skat Kriminalitet Terrorisme Flygtninge Andet (skriv her:___)

I nogle undersøgelser optræder der **kognitive spørgsmål**. Det vil sige, at man tester befolkningens viden om et givet emne. I forbindelse med problemformuleringen om holdning til indvandring til Danmark kan denne være påvirket af, hvor mange indvandrere man tror der kommer til Danmark. Denne hypotese kan testes ved at bede respondenterne om at tilkendegive, hvor mange indvandrere der kommer til Danmark. Eventuelt kan man give dem intervaller at vælge imellem.

Lukkede spørgsmål:

Spørgsmål, hvor alle svarmulighederne er bestemt på forhånd. Fx Hvad er dit køn? er et lukket spørgsmål.

BaggrundsvARIABLE:

Variable som fortæller noget om svarpersonens baggrund. Fx køn, alder, uddannelse og som menes at have betydning for holdning eller adfærd.

Åbne spørgsmål:

Spørgsmål, hvor alle svarmulighederne ikke er bestemt på forhånd.

Kognitive spørgsmål:

Vidensspørgsmål. Bruges til at erfare hvor godt svarpersonen er inde i spørgeskemaets tema.

Generelt gælder det, at spørgsmålene skal være præcise og forståelige. Eksempelvis skal unødvendige fremmedord udelades. Modsat kan det være nødvendigt at lade fagtermer indgå, hvis der ikke findes ord i hverdagssproget, der rammer præcist nok.

Flytning af betalingsbalancen?

I midten af 1970'erne, da Danmark havde et meget stort underskud på betalingsbalancen og rent faktisk balancerede på kanten af den økonomiske afgrund, spurgte man i tv-nyhederne befolkningen, om det ikke ville være en god ide at flytte betalingsbalancen til Færøerne. Flere af de adspurgte syntes, en sådan flytning ville være en god ide. De vidste åbenbart ikke, hvad betalingsbalancen var.

Ved udformningen af spørgsmål kan man have følgende lille stimulus-respons-model i tankerne:

stimulus → perception → motiv → respons

Spørgsmålet og hele interviewsituationen er stimulus. Perception vedrører, hvordan svarpersonen opfatter (perciperer) spørgsmålet, mens motiv er dennes overvejelser om svaret (for eksempel kan et motiv være at undgå at gøre et dårligt indtryk på interviewer), og endelig er respons selve svaret.

Der findes emner, som erfaringsmæssigt vækker stærke følelser hos respondenterne. Seksuelle forhold, alkoholforbrug og indkomstforhold er eksempler på sådanne emner, hvor man skal passe på ikke at 'træde folk for nært'.

Hvad er det, man spørger om?

I 2005 gennemførte analyseinstituttet Catinét Research en undersøgelse, hvor man spurgte danskerne om følgende:

„Er du enig eller uenig i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv har en del af ansvaret, hvis de bliver seksuelt forulempet?“ Noget overraskende svarede cirka 25 % af befolkningen Enig til dette spørgsmål. Og 27 % af etnisk danske kvinder var enige. Men hvad er det, de adspurgte har erklæret sig enige i? Hvad vil det sige at være udfordrende klædt? Hvad vil det sige at blive seksuelt forulempet? Her kan der være store forskelle i opfattelserne.

Kilde: Ina Kjøge Pedersen, *Udfordrende*, Weekendavisen 18. marts 2005.

Tabel 4.6. Køn og holdning til indvandring

	For øgede stramninger	Imod øgede stramninger	Total
Mand	275	225	500
Kvinde	125	175	300

Chi²-test (P = 0,00026)

Tabel 4.7. Køn og holdning til indvandring

	For øgede stramninger	Imod øgede stramninger	Total
Mand	125	175	500
Kvinde	275	225	300

Chi²-test (P = 0,00026)

Bemærk, at chi²-testen har mindst to svagheder: For det første siger testen ikke noget om styrken i en eventuelt afhængighed, og for det andet siger den ikke noget om retningen, men alene om der er uafhængighed eller afhængighed mellem de to variable. Vedstående to tabeller (4.6 og 4.7) vil give den samme p-værdi.

For at udtale sig om retningen af en sammenhæng skal de procentvise andele altid udregnes.

4.6 Hvad er styrkerne og svaghederne ved kvantitative undersøgelser?

Den største fordel ved kvantitativ metode er, at du ret nemt får et stort datamateriale. Desuden kan de indsamlede data nemt kombineres i krydstabeller for på den måde nemmere at se mønstre og sammenhænge mellem variable. Modsat i den kvalitative undersøgelse vil svarene typisk være mere *overfladiske*, og man vil kun i sjældnere tilfælde kunne udtale sig om, hvorfor respondenterne har bestemte holdninger. Det vil sige, at egentlige årsagssammenhænge ikke vil være mulige at konstatere alene ved kvantitative undersøgelser. Derfor kombineres kvantitative og kvalitative undersøgelser ofte ved videnskabelige undersøgelser.

Man skal også være varsom med at drage konklusioner, hvor man slutter fra generelle mønstre til adfærd eller holdninger hos enkeltpersoner, for eksempel: „Han er overvægtig, fordi hans forældre ingen uddannelse har.“

Kvantitative undersøgelser er nemme at gentage. Laver man undersøgelser lokalt på skolen af rygevaner eller motionsvaner eller holdninger til indvandring, kan disse gentages år efter år, og man vil efterhånden opbygge et større datamateriale, som samtidig viser en udvikling over tid.

Kvantitative undersøgelser giver et omfattende datamateriale, og hvis stikprøven er repræsentativ, kan der generaliseres, hvilket medierne er meget glade for. Det er ulig meget nemmere at omsætte resultaterne af kvantitative undersøgelser til overskrifter i medierne, lige-

som de spiller en langt større rolle end kvalitative undersøgelser i forbindelse med politiske beslutningsprocesser – enten som baggrundsmateriale eller i forbindelse med evalueringer – effektmålinger – af eksisterende lovgivning. Det gælder for eksempel i forbindelse med adfærdsændring blandt kontanthjælpsmodtagere som konsekvens af stramninger (kontanthjælpsloft) eller virkninger på arbejdsudbuddet af skattelettelse. Det er også den største ulempe: at især spørgeskema-baserede kvantitative undersøgelser kan misbruges til at få de svar, man ønsker.

Fordele og ulemper ved kvantitativ og kvalitativ metode er systematiseret på side 127-128.

OPSUMMERING

1. Hvad er kvantitativ metode?

Kvantitativ metode handler om at indsamle, bearbejde og undersøge data, som der kan regnes på med henblik på at kunne identificere generelle mønstre i adfærd eller holdninger.

2. Hvordan forberedes en kvantitativ undersøgelse?

Typisk vil du tage afsæt i en teori fra undervisningen og på den baggrund opstille hypoteser, som du vil undersøge. De variable, der indgår i hypoteserne, skal operationaliseres til egentlige spørgsmål. Der skelnes mellem baggrundsspørgsmål, hvor man får oplysninger om respondentens baggrund (for eksempel alder, køn, uddannelse), holdnings-spørgsmål (enig/uenig i udsagn) og adfærdsspørgsmål (hvor ofte ...?). Spørgsmål kan være lukkede med et givet antal svarmuligheder og åbne, som giver respondenterne mulighed for at give svar, der ikke er medtænkt i lukkede spørgsmål.

3. Hvordan gennemføres en kvantitativ undersøgelse?

Svarene kan indsamles ved, at man selv opsøger og indsamler svar fra respondenterne. Denne metode er ret tidskrævende. Desuden kan det være svært at få (travle) folk til at svare. Og hvad med anonymiteten?

Webbaseret indsamling giver flere svar, men her kan være problemer med repræsentativiteten. Der skelnes mellem, at spørgeskemaet udsendes til respondenterne pr. mail, eller at spørgeskemaet er tilgængeligt i for eksempel Lectio eller på Facebook. Her kan der være store problemer med at generalisere ud fra resultaterne.

4. Hvordan bearbejdes resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse?

Resultaterne bearbejdes nemmest i regneark. Krydstabellen, hvor to variable kombineres, vil være byggestenen i bearbejdningen. Der udregnes procentvise andele, og eventuelle mønstre påpeges.